

Midwintertelling: een terugblik op 2009 en een eerste indruk van 2010

Jelle Postma (SOVON)

Een jaarlijks terugkerend fenomeen in januari is de midwintertelling. Honderden mensen tellen dan (vrijwel) gelijktijdig de watervogels in zo veel mogelijk gebieden in de provincie Groningen en de rest van Nederland. Dankzij deze inspanningen krijgen we een compleet beeld van de aantallen en verspreiding van watervogelpopulaties. Overigens gebeurt dit niet alleen in ons land, maar ook internationaal (andere delen van Europa, Afrika en Azië).

Hieronder wordt kort teruggeblikt op de Groningse telling in het weekend van 16-19 januari 2009 (43e editie). Daarna volgt een eerste impressie van de jongste telling in 2010.

Resultaten 2009

In dit overzichtje staan de voorlopige resultaten uit de gehele provincie (inclusief Lauwersmeer, Waddenzee en Noordzee kustzone). Een uitvoerige rapportage van de tellingen staat in het jaarlijks verschijnende watervogelrapport, dat naar de betrokken tellers wordt toegezonden.

Na een reeks van (zeer) zachte winters was de winter van 2008/2009 de koudste in twaalf jaar. De winter telde één echte vorstperiode (26 december-11 januari), waarna de dooi werd ingezet. Tijdens het telweekend rond de 17e januari lagen de meeste wateren echter nog vol met ijs. Hierdoor waren sommige soorten aangewezen op wakken, terwijl een deel van de vogels was weggetrokken naar warmere oorden.

Algemene soorten

Het totale aantal getelde vogels lag met 267.495 exemplaren veel lager (bijna 25%) dan het gemiddelde in de jaren 2004-2008 (355.497 vogels). In tabel 1 staat de top 30 van soorten die het meest werden geteld. De talrijkste soort was de Wilde Eend, gevolgd door Bonte Strandloper en Scholekster. De invloed van de koude(re) winter was vooral te merken aan het aantal ganzen. Zo werden er vooral minder Brandganzen geteld (2008: 26.366), enkele grote groepen zaten nog in de Beemspolder (1265) en de Reiderwolderpolder (900). Ook de aantallen van Kolgans, Toendrarietgans, Grauwe Gans en Smient lagen lager.

Bijzondere soorten

Enkele krenten in de pap staan in tabel 2. De Bronskopeend (zandwinning Sellingerbeetse) en Witoogeend (Vinkhuizen-Selwerd te Groningen) betroffen escapes. Het aantal Grote Zilverreigers ligt hoger dan het gemiddelde in de voorgaande vijf seizoenen, maar flink lager dan het maximum van 120 getelde exemplaren in 2008. In 2008 stond de Kluut dankzij de zachte omstandigheden nog in de top 30 met 4060 exemplaren, in 2009 trotseerden slechts 365 vogels de winter. Meer dan de helft van het aantal in Nederland getelde Fraters en Sneeuwgorzen was aanwezig in Groningen.

2010

Op en rond zaterdag 16 januari 2010 beleefden we de 44^e editie van de midwintertelling, een telling die we niet zo snel zullen vergeten. De ijsbedekking was vergelijkbaar met 2009, maar nu hadden we ook nog te maken met een flink sneeuwdek. De harde wind in het weekend ervoor leidde tot sneeuwjacht, in Groningen werden zo plaatselijk sneeuwduinen gevormd tot een

meter hoogte. Maak daarbij de optelsom van glibberige wegen, lage temperaturen, een harde koude wind op de 16^e en mist en regen op de 17^e en 18^e, dan mag duidelijk zijn dat het niet meeviel. Verschillende gebieden waren onbereikbaar, in de andere gevallen kostte het vaak flink wat moeite om te tellen. Ten minste twee waarnemers (waaronder ondergetekende) kwamen vast te zitten met de auto, die door een tractor losgetrokken moest worden. Weer een andere teller was voorbereid door een sneeuwschuiver mee te nemen. Sommige tellers kregen het zelfs voor elkaar om op de fiets te gaan tellen (zie foto).

Niet alles is al binnen, dus een compleet beeld is nog niet te geven. In sommige gebieden vielen de aantallen in ieder geval flink tegen. Bij de eenden was het ook dit jaar weer voornamelijk een kwestie van wakkentellen. De ganzen waren het noorden deels ontvlucht op zoek naar plekken zonder sneeuw. Tot nu toe werd slechts melding gemaakt van twee IJsvogels (stadspark Groningen en Ruiten Aa nabij Sellingeren), dit tegenover gemiddeld vijftien

Soort	2009	2004-2008	Soort	2009	2004-2008
1 Wilde Eend	51.182	45.050	16 Brandgans	2.959	21.975
2 Bonte Strandloper	48.121	32.909	17 Pijlstaart	2.699	2.735
3 Scholekster	27.526	40.485	18 Kuifeend	2.170	3.825
4 Wulp	19.332	22.453	19 Grote Canadese Gans	1.183	785
5 Stormmeeuw	16.258	23.638	20 Knobbelzwaan	1.139	1.288
6 Smient	15.056	26.014	21 Tureluur	1.081	1.345
7 Bergeend	14.168	14.509	22 Grauwe Gans	949	3.203
8 Kolgans	12.643	30.753	23 Frater	808	315
9 Toendrarietgans	11.142	22.672	24 Wintertaling	762	2.718
10 Meerkoet	8.222	9.925	25 Slobeend	632	609
11 Kokmeeuw	6.097	7.865	26 Drieteenstrandloper	621	671
12 Eider	5.908	8.334	27 Soepgans	614	750
13 Soepeend	4.018	2.613	28 Waterhoen	526	637
14 Zilverplevier	3.636	3.771	29 Sneeuwgor	457	561
15 Zilvermeeuw	3.460	6.841	30 Aalscholver	419	806

Tabel 1. Top 30 voor de midwintertelling 2009 in de provincie Groningen op volgorde van talrijkheid. Per soort staat het aantal in 2009 en het gemiddelde in de seizoenen 2004-2008 weergegeven (beide niet gecorrigeerd voor verschillen in wel of niet getelde gebieden).

Soort	2009	2004-2008	Soort	2009	2004-2008
Grote Zilverreiger	62	51	Slechtvalk	15	23
Roerdomp	1	4	Kluut	365	1.416
Roodhalsgans	1	0	Ijvogel	16	15
Bronskopeend	1	0	Strandleeuwerik	28	157
Witoogeend	1	1	Grote Gele Kwikstaart	4	3
Blauwe Kiekendief	25	35	Frater	808	315
Ruigpootbuiserd	4	6	Ijsgors	3	8
Smelleken	3	4	Sneeuwgor	457	561

Tabel 2. Selectie van (inclusief voor de tijd van het jaar) bijzondere soorten tijdens de telling in 2009 en het gemiddelde aantal in de periode 2004-2008.

exemplaren in periode 2004-2008. Grote Zilverreigers werden opvallend veel gezien in Zuid-Nederland, een teken dat de soort het noorden en midden van het land was ontvlucht. De aantallen in Groningen lagen inderdaad lager dan voorgaande jaren, toch waren er achterblijvers (tot nu toe 22 exemplaren tegenover 120 in januari 2008). Een dood exemplaar werd gevonden in de Kloosterpolder bij Slochteren.

Dank

Elk jaar wordt de midwintertelling mogelijk gemaakt dankzij de fantastische inzet

van een groot aantal tellers. Dankzij deze inspanningen kan er jaarlijks een heel mooi beeld worden gegeven van de aantallen watervogels (en extra soorten) in de provincie Groningen. Daarom nogmaals veel dank voor al jullie werk! Nieuwe tellers die volgend jaar ook willen meedoen zijn van harte welkom en kunnen contact opnemen met de RC.

Jelle Postma

RC midwintertelling Groningen
E-mail: jelle.postma@sovon.nl